

Barns fiskevær: Jenters og gutters uteaktiviteter som bidrag til konstruksjon av sted og kjønn

Siri Gerrard

Sammendrag

Artikkelen handler om barn og deres utendørsaktiviteter i et nordnorsk fiskevær som jeg velger å kalle for Fiskeværet. Barna, dvs. fire jenter og fem gutter i åtte-tiårsalderen, gikk på en skole der elever fra flere trinn var samlet i en og samme klasse, noe som er vanlig på norske skoler der elevtallet er lite. Spørsmålet jeg stiller er hvordan barnas utendørsaktiviteter bidro til å konstruere sted og kjønn, og eventuelt om endringer i slike konstruksjoner har funnet sted. Datagrunnlaget består av barnas tegninger og korte tekster samt eget feltarbeid om hva barna gjorde utendørs i og etter skoletid og på turer de fortalte om. For å avdekke endringer er også data fra tidligere feltarbeid i Fiskeværet og samtaler med voksne anvendt i analysen. Teoretisk bygger artikkelen på geografiske og antropologiske studier av barns steder, sosiologiske studier av barns kjønnsdelte arbeid i kystsamfunn på 1970- og 1980-tallet samt friluftforskeres tekster om barns naturbruk. Funnene viser at jenter og gutter tegnet og skrev om de samme lokalitetene og aktivitetene, men la vekt på ulike forhold. Jenter la mer vekt på mennesker og relasjoner, mens gutter var mer opptatt av tekniske ting og redskaper. Både gutter og jenter inkluderte flere lokaliteter i nabolaget og oppfattet derved Fiskeværet som noe mer enn den konsentrerte bebyggelsen vi ofte forbinder med et fiskevær.

Nøkkelord: sted, fiskevær i Nord-Norge, barn, kjønn

Children's Fishing Village: Girls, Boys, and their Outdoor Activities – A Contribution to Constructions of Place and Gender

Abstract

The article explores Norwegian girls' and boys' outdoor activities around the turn of the last millennium. The children, who were between the ages of eight and 10, attended a school with mixed-aged classes in a fishing village in Northern Norway. This research explored how the children's outdoor activities contributed to their construction of place and gender. Theoretically, the article is inspired by geographical and anthropological research relating to children's places, sociological studies from the 1970s and 1980s of children's gendered work, as well as recent work on children's approaches to nature. The data collection consisted of children's drawings and short texts as well as fieldwork focused on the children's outdoor activities, walks in the vicinity during and after school hours, and listening to their stories about trips together with their parents. To reveal changes over time, earlier fieldwork data and conversations with adults about their outdoor activities as children were included in the analysis. The findings revealed that the girls and boys drew

and wrote about the same localities and activities partly in the same ways and partly in different ways. Their construction of place included several localities near their village, thus included more localities than the concentrated settlement in which they lived.

Keywords: place, fishing village in Northern Norway, children, gender

Innledning

Artikkelen handler om hvordan åtte- til ti-år gamle jenter og gutter gjennom uteaktiviteter i fiskeværet og turer i nærmiljøet rundt årtusenskiftet, bidro til å konstruere sted og kjønn. Barna bodde i et nordnorsk kystsamfunn, heretter kalt Fiskeværet. De gikk på en skole der elever fra flere trinn var samlet i en og samme klasse, i Norge ofte kalt *en fådelt skole*. Dataene gir innsikt i hvordan barna konstruerer sted og kjønn i et bestemt lokalsamfunn og på et tidspunkt da det både var flere arbeidsplasser, flere barn og flere voksne som bodde i Fiskeværet sammenlignet med dagens situasjon.

Analytisk bygger artikkelen på samspillet mellom lokaliteter i og nær fiskeværet og de uteaktiviteter som barn i småskolealder gjengir gjennom tegninger og korte tekster. I tillegg, utførte jeg feltarbeid på skolens uteskole, fulgte barna i deres utendørsaktiviteter utenom skoletid og hørte på deres fortellinger om turer de hadde vært på sammen med voksne, som regel foreldrene. Data fra tidligere feltarbeid og samtaler med voksne om hva de gjorde ute som barn, er også anvendt i analysen. Dermed blir endringer mellom generasjoner også belyst.

Datagrunnlaget inneholder dermed en kombinasjon av data som er samlet inn i og utenom barnas skoletid på deres hjemsted. Kombinasjonen unge elever, skole og sted kan dermed gi et viktig bidrag til tidligere forskning med søkelys på samspillet mellom hushold, skole, bedrift og lokalsamfunn (Wadel, 1980), husholdenes utvikling (Rudie, 1969/70) og hva topologi, klima, værforhold, kultur og natur betyr for barns friluftsliv (Myrstad et al, 2018; Krempig og Utsi, 2017; Douglas og Saus, 2019; Helgesen, 2014; Stokke, 2012).

Data, metode og perspektiver basert på barns tegninger og tekster samt forskerens feltarbeid

Artikkelen handler altså først og fremst om barnas uteaktiviteter. De tegnet tegninger fra hjemstedet og omgivelsene sine og skrev korte tekster. Dette ble utført i en skoletime rundt årtusenskiftet. Fra mars og utover våren samme året, foreslo skolens rektor og barnas lærer at jeg kunne delta på skolens uteskole som fant sted 3 timer hver onsdag. Uteskolen ga meg innsikt i hvilke lokaliteter barna og læreren dro til og hva slags uteaktiviteter barna holdt på med. I og med at jeg bodde i Fiskeværet en tid, fikk jeg også se hva barna gjorde på stedet etter skoletid og hørte på deres fortellinger om turer de hadde vært på. I analysen anvender jeg også observasjoner fra 1970-tallet, og fra samtaler med voksne fra barnas foreldre- og besteforeldregenerasjon om hva de gjorde i Fiskeværet som barn. Samlet sett legger dataene og analysen grunnlaget for å forstå hvordan barnas sted og kjønn blir konstruert og eventuelt endret.

Skoleadministrasjonen i kommunen, rektoren på skolen og elevenes lærer kom med innspill til og godkjente prosjektet. Foreldrene ble orientert. Det var læreren for småskolen som tok initiativ til at også de minste elevene kunne bidra med sine tegninger og korte tekster. Opprinnelig hadde jeg tenkt at de eldste elevene kunne skrive stiler, noe de også gjorde. Dette materialet er imidlertid ikke anvendt her.

Læreren tilpasset oppgaveteksten og ba dem tegne og skrive kort hva de gjorde ute om sommeren og vinteren. Feltarbeid på uteskolen sammen med barnas øvrige uteaktiviteter, ga innsikt i barnas gjøremål ute. Det skulle vise seg at inkludering av de minste elevene og ute-

skolen ga et interessant grunnlag for å få fatt i åtte-tiåringenes gjøremål utendørs og også hvordan barna gjennom sine uteaktiviteter på forskjellige lokaliteter bidro til å konstruere sted og kjønn.

Jeg kjenner Fiskeværet og dets innbyggere godt, fordi jeg jevnlig har forsket der siden begynnelsen av 1970-tallet (Gerrard, 1975; 2000; 2016). Gjennom dette nye feltarbeidet reflekterte jeg over og lærte mer om barnas uteaktiviteter. Noe av det som hadde endret seg siden 1970-tallet da jeg utførte mitt første feltarbeid, var at de fleste barneflokkene var blitt mindre. Dermed hadde husholdene færre medlemmer enn på 1970- og 1980-tallet. Det førte til at antall elever hadde sunket fra nesten 40 på slutten av 1970-tallet da skolebygget var nytt, til 25 rundt ved årtusenskiftet. I tillegg til ni elever på de laveste trinnene, gikk seksten elever på mellom- og ungdomstrinnet. Hybelboende elever gikk på videregående skole i kommunesentret. De kom bare hjem i helger og ferier.

Navnene er fiktive, men barnas alder og kjønn stemmer med barnas rette alder og kjønn. Jeg kaller altså stedet for Fiskeværet og noen av lokalitetene har fått andre navn for å beholde anonymiteten. Studien og analysen har både kulturell og historisk verdi, og viser også betydningen av å undersøke nærmere forholdet mellom lokal kontekst og barns handlinger som grunnlag for steds- og kjønnskonstruksjoner i et kystsamfunn i Nord-Norge.

Jeg tolker barnas handlinger på de forskjellige utendørslokalitetene både som selvstendige, personlige bidrag, men også som uttrykk for felles lokale, kulturelle trekk og håper at dette utfyller noe av forskningen om barn som er utført i andre norske kystsamfunn (Kjørholt, 2018; Lødding og Paulgaard, 2019), men også forskningen om barns lek utendørs på ulike årstider (Sanderud og Gurholt, 2014; Sanderud, Gurholt og Moe, 2019). Artikkelen belyser dermed hvordan barn tidligere og under andre samfunnsforhold, hadde andre muligheter for å bidra til å skape sted sammenlignet med det som er mulig for barna i dag.

Analytiske perspektiver: sted, barn og kjønn

Fiskeværene slik vi kjenner dem i Norge, er først og fremst steder med en ganske konsentrert bebyggelse hvor fiskere leverer fiskefangstene sine til fiskebrukene på land. Fiskeværene er også steder med hushold og andre samfunnsinstitusjoner.

I denne artikkelen er jeg inspirert av Trond Thuens perspektiver om sted (Thuens, 2003, s. 12). Thuens skriver at ved å gi steder navn, etableres en relasjon mellom mennesker, rom og tid: Mennesker plasserer seg selv og sine aktiviteter i rommet på måter som skaper steder og samhandling over tid. Prosessen innebærer at forskjeller mellom aktørene som kjønn, alder, yrke og steds topografiske forutsetninger er relevante og kan føre til forskjellige handlinger som gir stedet karakter og individualitet samt former menneskers identitet. Olwig og Gulløv (2003, s. 4) som også har vært opptatt av forholdet mellom barn og sted, går mer utførlig inn på hvordan gutter og jenter i småskolealder bidrar til å konstruere steder gjennom sine handlinger eller praksiser. De skiller mellom steder som er konstruert *for barn* og steder som er konstruert *av barn*. I denne artikkelen er søkelyset rettet mot hvordan jenter og gutter på et sted, nemlig i et bestemt kystsamfunn, Fiskeværet, selv er med på å skape et sted og hvordan steder kan endres slik også geografene Holloway og Valentine (2000), Massey (1994; 2005) og McDowell (1999) har vært opptatt av.

I fiskeværene har det vært en lang tradisjon for at gutter og jenter deltok i arbeidslivet og bidro til å utføre nødvendige oppgaver (Gerrard, 1975). Anne Solberg (1987) var også opptatt av at arbeidet var kjønnnet og fant sted på bestemte plasser eller lokaliteter i det fiskeværet hun studerte. Jenter passet barn både i hjemmene og utendørs, mens gutter skar torsketunger på fiskebruket. Jenter og gutter egnede liner, dvs. de satte agn på et 400–500 langt snøre med kroker som ble plassert i en stamp. For at krokene ikke skulle gå i

hverandre, ble det lagt papir mellom hvert lag av lina. Agnet besto av makrell eller sild som var skjært i mindre biter. Arbeidet fant sted i spesielle lokaler som ofte kalles for egnerbuer. Anne Solberg (1987) antydte at kjønnsmessig arbeidsdeling i tidlig alder kunne observeres på forskjellige lokaliteter, noe som var viktige i barns sosialisering. Det samme viser forskning om friluftaktiviteter (Tordsson og Vale, 2013). Gurholt og Sanderud, (2016) og Sanderud, Gurholt og Moe (2019) har skrevet om hvordan naturen kan være en arena for utforskende lek, kreativitet og dannelses. De sistnevnte forfatterne henter sin empiri fra ei fjellbygd. Denne artikkelen om barns fiskevær viser nettopp hvordan uteaktiviteter på Fiskeværets forskjellige plasser kan være viktige i barns oppvekst, og bidrar til å prege et kystsamfunn som sted. Aktivitetene på de forskjellige lokalitetene kan også vise samspillet mellom de forskjellige lokalitetene og barnas kjønn.

Det er småskolebarnas tegninger og skriftlige kommentarer så vel som forskerens deltagende observasjoner som utgjør de viktigste dataene i denne artikkelen. Forskeren Anne Maj Nielsen, skriver at barns tegninger innebærer en form for visuell fremstilling og kan betraktes som 'estetiske objekter'. De kan tolkes som visuelle kulturelle uttrykksformer som varierer avhengig av hvilke perspektiver som legges til grunn (Nielsen, 2012, s. 343–346). For barn i kystsamfunn er det kystnaturen som består av hav, fjell og bakker samt fugleliv, materielle betingelser som kaianlegg, båter, veier og samhandlingen mellom barn og mellom voksne og barn som danner grunnlag for å beskrive og forstå barnas konstruksjon av fiskeværer som sted og av hvordan kjønn konstrueres. Jenters og gutters handlinger og den kunnskapen de tilegner seg på de forskjellige lokalitetene hvor de ferdes, og som manifesteres i tekster og tegninger, blir dermed sentrale i denne artikkelen.

Fiskeværer

Stedet er ett av flere fiskevær i kommunen og har i dag under hundre innbyggere slik jeg er blitt fortalt av flere av innbyggerne. Stedet fikk sin første skole i 1912. Alle bygningene i Fiskeværer, inkludert skolebygningen, ble brent av Hitlers soldater høsten 1944, men gjenreist etter krigen. På 1970-tallet ble et nytt skolebygg kjempet fram av foreldrene, særlig kvinner, og innviet (Gerrard og Valestrand, 1999). Dermed kunne barna fullføre grunnskolen uten å bo borte slik de hadde måttet gjøre siden 9-årig skole ble innført på midten av 1960-tallet. Den nye skolens gymnastikksal fungerte også som stedets samfunnshus med arrangementer for barn og voksne. I tillegg ble det i Fiskeværer arrangert bygdedager eller festivaler om sommeren med utendørsprogram også for barn, for eksempel en fiskekonkurranse og kasting av rå-ved-stenger som vanligvis ble brukt på fiskehjellene der fisken henger til tørk (Gerrard, 2000).

Initiativet til uteskolen var tatt av rektor og læreren med ansvar for de yngste elevene. Uteskolen favnet elever på de laveste klassetrinnene som tilbrakte tre skoletimer hver onsdag utendørs. Innholdet besto av turer og aktiviteter i fiskeværer og nærområdene og varierte med årstidene. Uteskolen ellers fulgte de offentlige læreplanene i Norge (Store norske leksikon, 2022), noe som førte til at elevene ble bedre kjent i Fiskeværer, i nærområdene og var et supplement til den undervisningen som foregikk innendørs, særlig i forhold til natur- og samfunnsfag.

Fiskeværer bød også på ulike lokaliteter for barns aktiviteter etter skoletid, f.eks. bakkene rundt Fiskeværer, veien, kaia og Varpet hvor vannstanden varierer avhengig av flo og fjære. Varpet er den innerste del av fjorden som Fiskeværer ligger ved. Varpet, og særlig der hvor barna holdt til, er ganske grunn. I Varpet renner det også ut en bekk som fører til at Varpet er isbelagt om vinteren slik at barn fra flere generasjoner har kunnet gå på skøyter der. Tvers over Varpet går det to veier, eller

‘for-bygninger’. De binder Fiskeværrets østside og vestsida sammen og holder bl.a. isen borte fra fjorden hvor fiskebåtene er fortøyd.

Fleire av barnefamiliene flyttet etter at jeg gjorde feltarbeid. En av guttene i materialet kom tilbake, er blitt fisker og har båten fortøyd i Fiskeværret. Han er etablert med familie og bor et annet sted i kommunen. To andre gutter flyttet og har hatt forskjellige jobber. Ei av jentene har tatt fagbrev, er etablert med familie og bor og jobber i helse- og sosialsektoren lenger sør i Nord-Norge. Ei jente bor på et større sted i Nord-Norge og har hatt litt forskjellig arbeid. To gutter har av og til hatt jobber i bilbransjen i Sør-Norge. To jenter har tatt høyere utdanning i Sør-Norge. Den ene har en lederjobb i butikkbransjen. Barna i dette materialet viser dermed flere kvalifiseringsbaner slik Lødding og Paulgaard (2019, s. 89) og Gulløv og Gulløv (2020, s. 124) har skrevet om med utgangspunkt i distriktskommuner.

Det er ikke bare antall barn, skoleelever og størrelsen på hushold som har gjennomgått endringer siden barna tegnet og skrev rundt årtusenskiftet. Det var altså under hundre barn, kvinner og menn som ved årtusenskiftet ble regnet som fastboende i Fiskeværret. Barnehagen, skolen og kolonialbutikken er lagt ned. Dermed er det i dag ingen familier med grunnskolebarn som bor på stedet. Heller ikke småskolebarna som gikk på skolen rundt årtusenskiftet, bor der lenger. Noen av dem kommer av og til på besøk. Likevel er stedet fremdeles et aktivt fiskevær med lokale kystfiskebåter og fiskebruk som er eid av eiere fra en annen landsdel. Fiskerne har kort vei til fiskefeltene. De fisker fra båter som har forskjellig størrelse og leverer jevnlig til fiskebruket som for det meste driver med ferskfisk og saltfiskproduksjon og noe hending av fisk. Voksne med bopel utenfor kommunen har overtatt eller kjøpt opp noen av husene i dag som brukes som ferie- og fritidshus.

Barnas uteaktiviteter på ulike lokaliteter i og nær Fiskeværret

Uteskolen

I mars, april og mai var det snø på fjellet, men snøfritt i fjæra. Da besto uteskolen av en skidag på fjellet og turer til lokaliteter ved havet i nærområdet. På skidagen, da jeg var med, var det sol og godt vær, noe som ikke var en selvfølge fordi det ofte var vind, snøfokk og stengte veier, også tidlig om våren. Plassen vi skulle til lå en mils vei fra Fiskeværret. Lærerne kjørte barna i bilene sine. Jeg fraktet skiutstyret fordi jeg disponerte en større bil.

Alle barna og lærerne gikk på ski da vi kom fram. Barna rant i bakkene. Enkelte barn tok lengre pauser og alle spiste matpakkene sine. De fleste barna var flinke og behersket skikunsten. Da skoledagen nærmet seg slutten, pakket vi sammen og dro tilbake. På Uteskolens andre dager tok vi beina fatt og gikk til sjøområder i nærheten av Fiskeværret. Barna fisket, forsøkte seg på knuter som ble brukt i fiskeriene, snakket med hverandre og de voksne. Andre ganger, etter initiativ både fra læreren og elevene, holdt barna på med barneleker og konkurranser av forskjellig slag. I mai måned kunne en høre både jenter og gutter fortelle om turer for å plukke måseegg. De fleste hekkeområdene hvor måsene legger egg, var bratte eller lå et stykke unna Fiskeværret. Skoleturene gikk aldri dit. Fant vi drivved, laget vi bål slik at vi kunne steke pølser, varme oss og spise nistepakken. Det hendte også at vi ryddet plast og annet søppel, og brant det på bålet. Slik ble skolens inneaktiviteter supplert med ulike gjøremål ute som Fiskeværret og den kystnære fjellnaturen bød på. På denne måten fikk barna bedre kjennskap både til Fiskeværret og dets nærområder.

Uteaktiviteter etter skoletid og turer med voksne i nærmiljøet

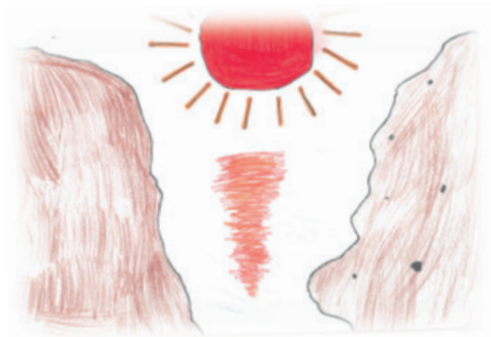
Både guttene og jentene tilbrakte tid ute etter at skolen var slutt. Barna kunne være sammen på veien, i skiløypa og rant på kjelke i akebak-

kene, var på kaia eller i det sørligste Varpet. Her lekte de og snakket sammen. I Varpet gikk de på skøyter eller knuste isflak om vinteren, var i gummibåt, fanget stingsild eller prøvde fiskestengene om sommeren. Barna fortalte også at de hadde gått på fjellet til et av de mange fiskevannene i området. Her var de sammen med en voksen, ofte en av foreldrene. De husket godt navnene på vannene og i hvilke vann de kunne fiske ørret og røye. Av og til fikk de hjelp av voksne til å lage bål, bytte kroker på fiskestanga eller borre hull i isen. Aktivitetene og turene innebar muligheter til å bli kjent i nærområdet, være sammen og lære nye ferdigheter.

Barnas oppfatninger av stedet gjennom tegninger og tekster

Som nevnt tegnet barna motiver og skrev korte tekster fra Fiskeværet eller steder i nærheten. Barnas tekster er gjengitt i kursiv.

Dianas tegning og tekst



Det er ikke langt fra hjemmet til skolen så vi slipper å ta bussen. Og det er bra at her er alle venner og det er ikke langt å gå til hverandre. Og det er bra at vi har 2 varper i nærheten hvis man vil fange stingsild eller hvis man vil vasse. Hvis du vil bade, så må du gå litt lengere og hvis du skal fiske må du gå 400 meter og det er ikke langt. Det er litt dumt at det ikke er en matbutikk i nærheten og det er bra at her trenger vi ikke være så veldig mye redd for trafikken. Det er fint å se på midnatt-sola og det er fint å være i fjæra og det

er mange turister som går til Utsiktspunktet (stedsnavn er anonymisert). Og det er bra at vi har uteskole hver onsdag for da lærer vi nye ting og vi kan grille pølse og leke og kose oss. Her kan vi leite måseegg, og det er mange plasser her hvor vi kan gå på tur til. Og det er ikke langt å gå til kirkegården.

Diana som er 10 år, tegnet et naturbilde, men skrev også om aktiviteter og bading. At (midnatt?) sol og fjell står sentralt, er ikke uventet tatt i betraktning at barna vokste opp i nord der sola kan skinne hele døgnet i sommermånedene og der fjellene stuper bratt i havet. Hun ga også inntrykk av at Fiskeværet er et lite distriktsted.

Georgs tegning og tekst

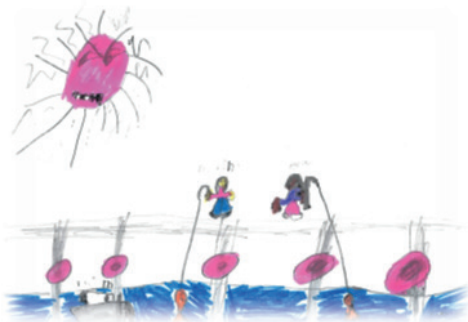


Jeg er en gutt på 10 år. Om sommeren går jeg på tur og hjelper mamma med å støvsuge der hun jobber og leter måseegg i lag med mamma. Om vinteren leker jeg snøballkrig, fisker på isen og lager snøhule.

Georg tegnet at han hjelper mor med å støvsuge på arbeidsplassen hennes. Dette var

informasjon som læreren hadde føyd til på tegningen hans. I tillegg skriver Georg også hvordan han gikk turer både i eggetida sammen med mor og hva han gjorde ute om vinterstid.

Hannes tegning og tekst



Jeg er ei jente på 9 år: Om sommeren er jeg i lag med Mona og Maiken, er på kaia og leker «Boksen går». Og sykler rundt og er på tur og besøk og fisker på kaia og er i gummibåt. Om vinteren er jeg i Varpet og går på skøyter og fisker, og går på ski og kjelke.

Hannes tegning besto både av sol, sjø og fiske, men også båt og gamle bildekk som ofte henger på kai-stolpene slik at båtene ikke blir skadet når de kommer til kaia. Bildekkene har hun fargelagt. Midt på tegningen står to personer, antakelig med skjørt - mest sannsynlig to jenter. Hun skriver bekreftende at hun er sammen med to venninner på kaia og leker «Boksen går», som er en form for gjemsel.

Jakobs tegning og tekst



Jeg er en gutt på 10 år: Om sommeren leker vi på kaia og kjører båt og sykler og kjører skateboard. Og leker boksen går og leter egg og fisker i lag med pappa. Om vinteren knuser vi is og står på snowboard og står på ski og kjører scooter og leke sneballkrig og balleløp med kjelke.

Også Jakobs tegning inneholder sol, fjell og himmel, men også havet, en rød båt, kanskje en fiskebåt? Han markerer også at han leker og holder på med andre utendørsaktiviteter både sommer og vinter, og fisker sammen med faren.

Jans tegning og tekst



Jeg er en gutt på 10 år. Om sommeren bruker jeg og leke og sykle og være på egg leting. Og være på fisketur og leke boksen går. Om vinteren bruker vi å renne på snowboard og ski og rattkjelke og leke krokfot.

Jans tekst utdypet det han tegnet; han renner på rattkjelke om vinteren i solskinn. Det ser også ut som om han illustrer en akekonkurranse siden det er et skilt nederst i baken som antakelig markerer mål. Også han forteller om forskjellige gjøremål ute for barn sommer og vinter.

Maikens tegning og tekst



Jeg er ei jente på 8 år: Om sommeren er jeg på kaia og fanger eremittkreps med hov, leter etter måse egg, vært med pappa på fisketur og ror med en gammel båt i Varpet, vært med Sander og pappa på verksted hvor båten skulle på slipp et annet sted. Om vinteren knuser jeg is på flak og seiler på isflak. Jeg leker snøballkrig og går skirenn og aker på rattkjelke og går på skøyter.

Maikens tegning la vekt på sol, sjø, svaner, fisk og skyer. Også her tegner hun to personer, kanskje jenter, hvor ei jente fisker fra kaia og ei jente står under kaia. Teksten hennes bidro til å utfylle tegningens temaer. Dermed vet vi at personen under kaia som fanger eremittkreps, er ei jente. Teksten forteller også om ei aktiv jente både sommer og vinter. Hun fortalte meg senere at turen til et verksted gikk til i et større fiskevær hvor det også var en slipp som større fiskebåter kunne bruke.

Martins tegning og tekst



Jeg er en gutt på 9 år. Om sommeren bruker jeg og sykle. Jeg hjelper hjemme med barnepass. Jeg bruker å være på kaia. Om vinteren renner jeg på rattkjelke og holder på med bøllepø. Vi bruker å leke «fisken i det blå hav».

Martins tegning illustrerte en båt som lå ved kaia hvor det er plassert en vogn som det bl.a. fraktes fisk på. Kanskje tegningen hans er en illustrasjon på det yrke som mange menn har på stedet eller kanskje det er en drøm han har om engang å eie en båt? Han skrev også at han sykler, men er også ute eller på kaia sammen med andre barn. Dessuten hjelper han til hjemme med å passe småsøsken.

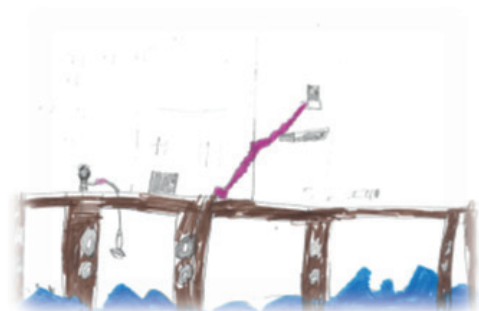
Monas tegning og tekst



Jeg er ei jente på 8 år: Om sommeren liker jeg og sykle og leke sisten og hoppe paradig og hoppe tau og er på egg-leiting og leiter ål og skjærer. Om vinteren leker vi snøballkrig og renner på kjelke, har bøllepø og lager snøhule og borg.

Mona tegnet ei jente som hopper paradig, kanskje Mona selv? Hun skrev at hun sykler og leker en rekke av barnelekenene som er vanlige i Norge. Men hun forteller også at hun bor i et kystsamfunn, noe som aktivitetene eggeleiting og leiting etter ål indikerer. Vinteraktivitetene hun fortalte om, er avhengig av snø fordi hun lager byggverk i snøen – enten alene eller sammen med andre.

Sanders tegning og tekst



Jeg er en gutt på 9 år. Om sommeren fisker jeg og leker på kaia og står på skateboard og går på tur, sykler og leiter måse egg. Om vinteren har vi sneballkrig og knuser is og kjører scooter og går på ski.

Sander, som Hanne og Maiken, tegnet også kaia hvor bildekkene henger på kai-stolpene. Han tegnet en person som fisker, en kran og noe som ser ut som et stort kar. Dessuten brukte han «vi» og markerte på denne måten at flere barn leker sammen

Fiskeværrets lokaliteter og jenters og gutters uteaktiviteter som grunnlag for barns stedskonstruksjoner

Åtte av ni barn tegnet og skrev om lokaliteter i og i nærheten av Fiskeværet. Både gutter og jenter skrev om vinteraktiviteter i akebakker, i Varpet og at de var på ski-, isfiske- eller skuterturer sammen med voksne. Om sommeren var barna også på tur, ofte på fisketur sammen med voksne eller lekte på veien eller kaia og rodde med båt eller fanget stingsild i Varpet. Bare en gutt, Jakob, tegnet et motiv med en båt som befant seg ute på havet.

Slik jeg tolker det, er det flere lokaliteter barna la vekt på og som dermed danner grunnlag for deres konstruksjoner av Fiskeværet, særlig kaia og Varpet, men også andre lokaliteter som er kjent fra tidligere studier om barns forhold til natur (Gurholt og Sanderud, 2016, s. 318). Det kan være et uttrykk for at barna var tro mot oppgaven de hadde fått, men også at de ville

tilfredsstillte læreren og meg som forsker. Både gutter og jenter skrev at de lekte sammen. Barna la dermed vekt på hva de gjorde, altså på aktiviteter, men også på hvem de var sammen med, dvs. relasjonelle forhold. Dette kom fram ved at seks av barna bruker *vi*. Ei jente skrev at hun var sammen med venninnene. Slike samvær er også kjent fra andre forskeres tekster om skolebarn (Voss, 1997, s. 238). To lokaliteter og aktivitetene der, som barna tegner og forteller om i sine tekster, skilte seg ut og det var kaia og Varpet.

Kaia

Hanne, Maiken, Sander og Martin tegnet og skrev om fiskebrukets kai. Det at flere skrev om eller nevnte kaia på en eller annen måte, viser at kaia var en viktig lokalitet der barna kunne oppholde seg. Båten som Martin, 9 år, tegnet og som lå ved kaia, er kanskje en framtidsdrøm. Ingen barn i Fiskeværet hadde egne fiskebåter. Når Maiken, 8 år, tegnet en person som sto under kaia med hov, er sjansen stor for at det var en lokalitet hvor hun eller andre jevn gamle ikke hadde vært, men kanskje ønsket å være for å fange flere eremittkreper.

Tegningene til både jenter og gutter viste detaljer som uttrykker at barna har erfaringer og kunnskaper om kaia. Fisk og utstyr som tegningene viste, kan ses som symboler på fiskeriaktivitet og står sentralt for både gutter og jenter. Aktivitetene på kaia, f.eks. det å leke eller fiske, representerte felles erfaringer som gikk igjen i tegningene og fortellingene. Barnas tekster viser dessuten samhold, noe de voksne også fortalte om fra sin barndom for 40–50 år siden (Gerrard, 1975).

Fisken fortalte også at de som barn ofte var på kaia sammen, der de kom for å se hvor mye fisk båtene hadde fått. Dette er i tråd med Thuens (2003, s.12) forståelse av sosialisering til steds kultur. Kaia var ikke konstruert for barn, men barna gjorde kaia til en lokalitet for lek, utforskning og erfaring slik også Olwig og Gulløv (2003, s. 4) skrev om, men med eksempler fra andre lokaliteter og steder. Kaia var

dermed en lokalitet som ikke var bygd for barn, men en lokalitet hvor barna likte å være, særlig om sommeren. Barna gjorde dermed kaia også til *sin egen plass*.

Kaia var også et sentralt sted hver gang sommerens bygdedager med bl.a. fiskekonkurranser for barn, ble arrangert. Da hjalp søsken, foreldre og besteforeldre til slik at barna klarte å håndtere fiskeredskaper og fangster (Gerrard, 2000). Gjennom barnas praksiser, og det jeg har hørt de voksne advarer mot, ble jeg oppmerksom på hva som ble betegnet som farlig og dristig, og hva som var godt og trygt. Mens de voksne kanskje mente at kaia var et risikofylt sted for barn, kunne barna oppleve kaia som en lokalitet for nysgjerrig lek (Gurholt og Sanderud, 2016, s. 318).

Kaiområdene og arbeidslokalene i nærheten av kaia hvor lineegning fant sted, var områder som tidligere var forbundet med både voksne og barns arbeid (Gerrard, 1975). Både kvinner og menn hadde fortalt i tidligere feltarbeid, at barna var ønsket som line-egnere allerede fra 8–9-årsalderen. I arbeidslokalene var barna sammen med voksne og lyttet til hva som ble snakket om. Flere fortalte at en av kvinnene som var god til å fortelle historier, aldri fortalte slutten på en historie, men fortsatte neste dag. Dermed måtte barna komme tilbake for å høre hvordan fortellingen endte og egne mer. Barna lærte dermed å egne liner. De voksne kunne hjelpe barna, legge til rette og sørge for at arbeidssituasjonen var spennende slik at fiskerne kunne ta med linene, sette dem ut og få fisk. På denne måten fikk barna tidlig innsikt i at deres innsats i lineegning var viktig i fiskeriene. I feltarbeidet fra 1970-tallet var jeg også blitt fortalt at gutter i 8–10-årsalderen så smått hadde begynt å skjære torsketunger (Gerrard, 1975). Rundt årtusenskiftet tok ikke de minste skolebarna del i slike oppgaver. Dermed kan en si at kaia rundt årtusenskiftet ble en lokalitet for lek, og ikke både for både arbeid og lek slik kai-områdene hadde vært for tidligere generasjoners barn. Kaia var ved årtusenskiftet et område mest brukt av menn som le-

verte eller tok imot fisk, men i visse situasjoner gjorde både gutter og jenter kaia til sitt område slik Olwig og Gulløv (2003, s. 4) skriver om, men med eksempler fra andre lokaliteter.

Varpet

Både jenter og gutter skrev om aktiviteter i Varpet, noe de voksne også fortalte om. Om sommeren rodde noen i gummibåt. Andre vasset i vannet langs land, mens andre igjen fanget stingsild nær strandkanten. Om vinteren gikk de på skøyter eller knuste isflak. Barns beskrivelser tyder på at Varpet var en plass som barna gjorde til *sin plass*.

Varpet kan virke som en utrygg plass for de som ikke kjenner området, men for Fiskeværrets barn i flere generasjoner, har Varpet vært en arena hvor de kunne leke fordi vannet var forholdsvis grunt, særlig i nærheten av land. Dette viste de ved å hoppe fra et isflak ned i vannet uten å få vann i gummistøvle. Varpet fremsto derfor gjennom barnas praksiser som en friplass for utprøving av spesielle uteaktiviteter og ferdigheter. Det var en lokalitet som inviterte til kreativitet, undersøkende og selvstendige handlinger, og for læring, mestring og kroppsliggjort kjennskap til sine nærområder (Gurholt og Sanderud, 2016). Varpet fremsto også som en sosialt inkluderende lokalitet der gutter og jenter var sammen om å utføre aktiviteter som voksne kunne oppfatte som risikofulle, spesielt det å stå på isflak og deretter knuse dem. Varpet ble dermed en plass som barn gjennom flere generasjoner gjorde til sin plass uten voksnes tilstedeværelse. Varpet var en lekeplass, men også en kilde til å føle lokal tilhørighet slik barna av og til formulerte det. Varpet fremsto dermed som en lokalitet som i visse situasjoner var konstruert av barn fra flere generasjoner slik Olwig og Gulløv (2003, s. 4) skriver om fra andre lokaliteter og steder.

Eggeleiting og turer

Fokus i denne artikkelen er på aktiviteter som foregår på flere steder som beskrives gjennom barnas fortellinger. Eggeleiting er en kjent og

populær aktivitet i mange kystområder, særlig i nord. Eggeleiting kan finne sted på fjellene rundt Fiskeværet og ikke bare på de bratte fuglefjellene. Barna lærte dermed hvor hekkeklassene med reirene og måseeeggene var. Mona fortalte en gang på uteskolen at hun ville be moren om å bli med en eggetur. Selv om hun hadde flere eldre brødre og søskenbarn som leita egg, var det moren hun satset på som turfølge. Her markerte Mona et brudd i stedets kjønnsroller. Eggeleiting ble dermed ikke bare en kjønnet aktivitet for gutter slik det for det meste hadde vært tidligere (Gerrard, 1975). Mona brøt dermed gutters og menns 'eggeleitingsmonopol'. Det at barn fra forskjellige generasjoner framhever eggeleiting viser at det å leite etter egg har vært og er en sentral aktivitet knyttet til Fiskeværets natur og kystkultur.

Turene barna skrev om, var sammen med kjente voksne, som regel en av foreldrene. Gjennom egne erfaringer, men også gjennom samvær med søsken eller voksne, lærte barna på sine turer hvor de gode fiskevannene var. Både tegningene og tekstene var detaljerte og tyder på at de hadde førstehåndskunnskap. Dermed fremstår turene, også turene hvor de leita etter egg, som barns narrative konstruksjoner av erfaringer, forestillinger og ønsker (Nielsen, 2012, s. 345). Mange av de voksnes fortellinger viser også at det er minner de tar med seg fra barndommen (Fasting, Høyem og Bischoff, 2022). Fjell- og hekkeområdene samt fjellvannene ble tydelige lokaliteter som inngikk i barnas konstruksjoner av Fiskeværet og dets omgivelser. På denne måten ble turene betydningsfulle eksempler, konstruert både av voksne og barn (se også Olwig og Gulløv, 2003).

Barns tegninger og tekster som bidrag til konstruksjon av sted gir også stedsfølelse

Barnas tekster og tegninger viser aktiviteter knyttet til ulike lokaliteter som var skapt gjennom, og dannet forutsetninger for, samhandling barn imellom. På fjellet og ved fiske-

vannene lærte barna av voksnes ferdigheter. De hørte også at de voksne snakket. Barna fikk dermed lære at slike aktiviteter og lokaliteter betydde mye for dem. Aktivitetene i Varpet og i akebakkene var aktiviteter som barna antakelig hadde sett eldre barn og ungdommer utføre eller hørt voksne fortelle om.

Når båtene kom for å levere fisk, var kaia en lokalitet for voksne menn som tok imot fisk fra sjarker og noe større båter. Unntaksvis var det en felles arena for flere generasjoner som ved bygdedagens og sommerens fiskekonkurranse. Kaia kan derfor sies å være en arena som i visse situasjoner var barnas og voksnes felles plass, mens Varpet og akebakkene var barnas lokaliteter hvor de drev med sine aktiviteter uten daglig innblanding av voksne. Dette var også noe de voksne fortalte om fra sine barndomsår.

Mens Varpet var en lokalitet av og for barn fra flere generasjoner, kunne aktivitetene på kaia, turene til fjells, det å leite etter måseeegg og turer til fiskevannene ha ulik betydning for barn og voksne fordi rollene til voksne og barn er ulike (Massey, 1994; 2005). Like fullt ga både kaia og fjellområdene med fisketurer muligheter for samvær mellom generasjoner og dannet grunnlag for utvikling av tilhørighet og læring av ferdigheter. Samværet kan tolkes i tråd med Thuens (2003, s. 15) syn på dagliglivets samværsformer som ritualer og gjenstand for symbolsk markering. Både kvinner og menn, gammel som ung, hadde ferdes på de samme lokalitetene. Dette gir grunnlag for kontinuitet i opplevelse og stedsfølelse (Sanger, 1997).

Thuen (2003, s. 12) skriver at de ulike lokalitetene blir atskilte punkter i rommet som får en spesifikk mening eller individualitet. Det gjelder også lokaliteter i Fiskeværet. Barna kjente hver «krik og krok» i Varpet, dumpene i akebakken, gjemmestedene under kaia, og turområdene de hadde vært i. Dette ser de ut til å ha felles med barn fra eldre generasjoner. Dermed kan en si at også barn bidro til å konstruere Fiskeværet som sted. Det er ikke noe som bare voksne

gjør. Hvordan dette skjedde, har å gjøre med lokaliteter hvor de hadde vært og aktiviteter de hadde vært med på. Felleskapet ble ofte bekreftet gjennom fortellinger og gjenfortellinger om steder og hendelser de hadde hørt om, for eksempel områdene der måsene har reir og legger egg. Det var først og fremst veien de lekte på, fjellområdene hvor de gikk på tur, vannene de fisket i, akebakkene hvor de rant på ski og kjelke, kaia hvor de fisket eller lekte, og Varpet hvor de fanget stingsild, fisket og der enkelte rodde i små båter. Lokalitetene, aktivitetene, fortellingene og kunnskapen de ervervet seg ved å utføre handlinger og høre om dem er dermed viktige elementer for å forstå hvordan barna samkonstruerte stedet Fiskeværet. Det må også nevnes at noen steder og aktiviteter var sjelden nevnt, for eksempel stedets fiskefelt som var og er viktige for stedets økonomiske eksistens. Jakobs tegning kan være unntaket.

Barnas lokaliteter er også eksempler på områder for læring gjennom deltakelse, noe som skjedde i dialog med omgivelsene hvor menneskelige og ikke-menneskelige elementer hadde gjensidig påvirkning. Dette er i tråd med og utfyller Masseys (2005) åpne og dialektiske stedsforståelse. Om barn fra tidligere generasjoner ikke jobbet på kaia, så jobbet de i lineegnelokalene i kaias umiddelbare nærhet (Gerrard, 1975). Ved årtusenskiftet var det mest lek barna fortalte om. Dermed kan vi også spore en endring i aktivitetene over tid selv om lokalitetene var de samme.

Lokaliteter og aktiviteter bidrar både til likhet og forskjeller i konstruksjon av kjønn

Gutter og jenter fremhevet til dels de samme aktivitetene utført på de samme lokalitetene, noe som kan tyde på likere kjønnspraksiser sammenlignet med tidligere (Gerrard, 1975). Ved nærlesing av tegningene og tekstene, kan en imidlertid spore kjønnsforskjeller. Guttene tegnet eller skrev om hav, fjell, kai med arbeidsredskaper, fiskebåter, kjelke, skateboard, snowboard, skuter og støvsuger. De tegnet og

skrev om aktiviteter og symboler som forbindes med natur samt materielle og tekniske ting. Jentene tegnet og skrev om personer, relasjoner og tegnet naturfenomener som fisk, vann, fjell, fugler, sol og skyer, men de skrev også om kjelker, sykling og kai og båter. Dette er symboler som kan forbindes med både mennesker og natur. Som guttene skrev imidlertid også jentene om materielle ting. Like fullt, tekstene og tegningene viser at jentene ser ut til å spille på et bredere spekter av relasjoner og mennesker, planter og dyr som gir assosiasjoner til natur og naturomgivelser, mens guttene spilte på et større spekter av materielle og tekniske ting som de brukte i naturomgivelser.

I lys av tidligere studier fra det samme fiskeværet (Gerrard, 1975) uttrykker tegningene og barnas tekster rundt årtusenskiftet en større fleksibilitet med hensyn til kjønn sammenlignet med det jeg tolker som eldre generasjoners oppfatninger. Når både gutter og jenter rundt årtusenskiftet skrev om at de var på kaia, kan en si at de kjønnspraksisene som ble observert, bidro til å gjøre lokaliteten mer dynamisk (Massey, 1994, s. 177–178). Eksempelet viser også at kaia representerte en variasjon over en historie om en lokalitet, der arbeid, lek, alder og erfaring spiller inn. Dette er forhold som både er forskjellige og kan endres (Thuen, 2003, s. 13). Det å leke eller være på kaia rundt årtusenskiftet representerte en mulighet for både gutter og jenter.

Dersom en sammenligner guttenes og jentenes aktiviteter rundt årtusenskiftet med de voksnes fortellinger fra sin barndom fra 1950- og 1960-tallet (Gerrard, 1975 og senere samtaler med voksne), ser det ut til å være flere felles enn forskjellskapende kjønnsuttrykk blant jenter og gutter rundt årtusenskiftet. Det kan tyde på endringer i forhold til kjønn, men det kan også være at kjønnsforskjellene blir tydeligere jo eldre barna blir. Dette er i tråd med annen forskning som viser at kjønnsforskjeller blir tydeligere med økende alder og jo mer risikoorienterte aktivitetene ute i naturen er (Gurholt, 2014, s. 242; 2020, s. 206).

Eksemplet der Mona fortalte om eggeleiting hvor hun ville spørre moren om hun kunne bli med, viser at kjønnsstereotypene ikke er så klare i barnas tekster som tidligere studier av barns friluftsliv har vist (se blant annet Bjerke, 1994). Dette viser samtidig både til likheter og brudd i tradisjonelle kjønnsmarkører. I den grad det er forskjeller, er symbolene som forbindes med kjønn i dette materialet knyttet til 'teknologi eller materialitet' slik jeg tolker barnas tegninger og tekster. Jentene og guttene legger dermed vekt på forskjellige aspekter når de tegner og skriver. Dette kan tolkes i tråd med Masseys (1994, s. 177–178) forståelse når hun skriver at et steds muligheter påvirker aktivitetene. Mulighetene i Fiskeværet er kanskje ikke så forskjellige sammenlignet med tidligere, men synet på og debattene om likestilling i samfunnet kan ha påvirkning på guttenes og jentenes vektlegging.

Dersom en sammenligner jenters og gutters fortellinger fra forhold rundt årtusenskiftet med voksnes fortellinger om deres aktiviteter som barn på 1950- og 1960-tallet, kan vi altså spore både kontinuitet og endringer med hensyn til kjønnede aktiviteter. I tidligere arbeider (Gerrard, 1975), men også i senere samtaler med voksne som tilhører barnas foreldre- og besteforeldregenerasjon, kom det fram at det å skjære torsketunger, å klatre i sildenøtene som hang til tørk i not-hjellene i nærheten av kaia eller 'å legge tråd i nålene' som fiskerne brukte når de reparerte garn, var aktiviteter som tidligere ble utført mest av gutter, og som det var slutt på fordi de lokale fiskerne ikke lengre drev med notfiske etter sild. Fiskehjellene var dessuten revet. Fiskerne rodde dessuten sjelden med garn. Som nevnt, var det ingen 8–10-åringer som egnet liner eller skar torsketunger ved årtusenskiftet. Det var det kun eldre gutter, av og til menn, og noen kvinner, som gjorde.

Avslutning: Jenters og gutters lokaliteter, uteaktiviteter og bidrag til konstruksjon av sted og kjønn

Jenter og gutter tegnet og skrev om de samme lokalitetene og aktivitetene på til dels samme, men også på ulike måter. Det er dette som danner grunnlag for det jeg tolker som barnas konstruksjoner og viser både kontinuitet og endring i hvordan barna konstruerte sitt sted og kjønn over tid. Dataene og analysen underbygger at steder er dynamiske med kontinuerlige endringer som gutter og jenter er med på å skape og som de forholder seg aktivt til (Massey, 1994). Ulike generasjoners praksiser og fortellinger om å gå på tur, for eksempel fisketurer på fjellet, eller å være på kaia eller i Varpet, er sentrale praksiser og fortellinger om livet i Fiskeværet som barn fra ulike generasjoner forteller om. Både handlingene, symbolene og fortellingene reflekterer erfaringer, opplevelser og verdier som derved bidrar til å skape samhörighet både i barneflokkene, men også integrasjon på tvers av generasjoner (se Thuen, 2003, s. 12).

Sammenligner vi voksne og barn, er det mye som tyder på at *kjønnskillene var noe mer markante tidligere*. For 8–10-åringene ved årtusenskiftet var leker, turer og fortellinger om turer sentrale. Arbeid var mindre sentralt. Mye tyder derfor på at uteaktiviteter og samhandling barna imellom på bestemte lokaliteter i og utenfor selve Fiskeværet dannet et viktig grunnlag for sosial tilhörighet, kontinuitet og stabilitet. Dermed ser det ut til å oppstå en kollektiv stedsfølelse blant barna i og med at flere snakket om 'vi', noe bl.a. Sanger (1997) har vært opptatt av og skrevet om.

Rundt årtusenskiftet da barna i 8–10-årsalderen tegnet og skrev om sitt hjemsted, var derfor Fiskeværet for barna mer enn selve stedet hvor de bodde. Barna trakk fram en rekke lokaliteter og aktiviteter både i og utenfor Fiskeværets konsentrerte bebyggelse. Dermed ble ikke bare Fiskeværet, men også dets nærområder et erfart sted. Fiskeværet og dets nærnatur ble

et sted hvor jenter og gutter vokste opp, bodde sammen med sine nærmeste i husholdene, gikk på skole og lærte av erfaringer de hadde gjort seg eller fortellinger de hadde lyttet til. Sammenlignet med tidligere generasjons kvinner og menn ser det ut til at gutte- og jenterollene har endret karakter, og var mer like ved årtusenskiftet enn tidligere.

Takk

Først og fremst barna, men også rektoren og lærerne på skolen i Fiskevær og skoleadministrasjonen i kommunen samt deltakerne på seminarer i forskningsgrupper på UiT Norges arktiske universitet gjorde denne artikkelen mulig. Anka Ryall, Halldis Valestrand, Kirsti Pedersen Gurholt og Tidsskriftet Barns referee-er og redaktør har også kommet med uunnværlige kommentarer og tips. Varm og stor takk til alle. Takk rettes også til Norges forskningsråd og til deltakerne i NFR-prosjektet: *Bærekraftig kystkultur? Et kjønnsperspektiv på områdebruk og ressursforvaltning* (NFR nr. 152404). Uten denne finansieringen hadde det ikke vært mulig å samle inn data og skrive denne artikkelen.

Litteraturreferanser

Bjerke, T. (1994) *Barn – Natur – friluftsliv: En litteraturoversikt*. Oslo: Landbruksforlaget.

Douglas, M. og Saus, M. (2019) Invisible Difference in Sámi Child Protection Services. *Child Care in Practice*, 27(3), s. 251–265. Tilgjengelig fra: <https://doi.org/10.1080/13575279.2019.1612732>

Fasting, M. L.; Høyem, J. og A. Bischoff (2022) Barndommens landskap. En studie av unge voksnes minner i møte med barndommens nærnatur, *Journal for Research in Arts and Sport Education*, 6(1), s. 92–107. Tilgjengelig fra: <https://doi.org/10.23865/jased.v6.3017>

Gerrard, S. (1975) *Arbeidsliv og lokalsamfunn*. Magistergradsavhandling. Institutt for samfunnsvitenskap, Tromsø: Universitetet i Tromsø.

Gerrard, S. og Valestrand H. (1999) Mellom Harvard, Honningsvåg og Coto Sur. Noen innspill om kvinne- og kjønnsforskning, sentrum og periferi, *Tidsskrift for kvinneforskning*, 199(1), s. 89–107.

Gerrard, S. (2000) The Gender Dimension of Local Festivals: The Fishery Crisis and women's and men's political ambitions in North Norwegian Communities, *Women's Studies International Forum*, 23(3), s. 209–309. Tilgjengelig fra: [https://doi.org/10.1016/S0277-5395\(00\)00088-1](https://doi.org/10.1016/S0277-5395(00)00088-1)

Gerrard, S. (2016) Kvinner i kystfiske – Gjester ved menns bord? i Halrynjo, S. og Teigen, M. (red.) *Ulik likestilling i arbeidslivet*. Oslo: Gyldendal Akademisk, s. 277–298.

Gulløv, J. og Gulløv E. (2020) Mobility and belonging – A case from provincial Denmark, *Journal of Pedagogy*, 11(1), s. 107–126. Tilgjengelig fra: <https://doi.org/10.2478/jped-2020-0006>

Gurholt, K.P. (2014) Joy of Nature, Friluftsliv Education, and Self: Combining narrative and cultural-ecological approaches to environmental sustainability, *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 14(3), s. 233–246. Tilgjengelig fra: <https://doi.org/10.1080/14729679.2014.948802>

Gurholt, K.P. og Sanderud, J.R. (2016) Curious play: Children's exploration of nature, *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 16(4), s. 318–329. Tilgjengelig fra: <https://doi.org/10.1080/14729679.2016.1162183>

Gurholt, K.P. (2020) Arctic Adventure Girls: Television Narratives and Discourses, i Hansson, H.; Lindgren Leavenworth, M. og Ryall, A. (red.), *The Arctic in Literature for Children and Young Adults*. New York and London: Routledge, s. 203–216.

Helgesen, M.B. (red.) (2014) *Mobbing i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.

Holloway, S. og Valentine, G. (2000) *Children's geographies: playing, living, learning*. London: Routledge.

Høst, I.L. og Wadel, C. (1980) *Fiske og lokalsamfunn*. Tromsø: Universitetsforlaget.

- Kjørholt, A.T. (2018) Havlandet Norge. Kystkultur, generasjon, bærekraft. Helse og livskvalitet i tre generasjoner. *Seminarinnlegg ved Oppstartsseminar ved NTNU*. Trondheim, Gjøvik: Havlandet Norge.
- Krempig, I.W. og Utsi T. (2017) Hvor kommer maten fra? Høsting av «vill» mat med barnehagen, i Wilhelmsen, B.U. (red.) *Mat og Måltidsaktiviteter i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget, s. 81–108.
- Lødding, B. og Paulgaard G. (2019) Spørsmål om tid og sted: Mulighetsrom og kvalifiseringsbaner blant ungdom utenfor videregående opplæring i Finnmark, *Nordic Journal of Comparative and International Education (NJ-CIE)*, 3(3), s. 75–90.
- Massey, D. (1994) *Space, place and gender*. Cambridge: Polity Press.
- Massey, D. (2005) *For Space*. London: Sage.
- McDowell, L. (1999) *Gender, identity and place: understanding feminist geographies*. Cambridge: Polity Press.
- Myrstad, A.; Sverdrup T. og Helgesen M.B. (red.) (2018) *Barn skaper sted – sted skaper barn*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Nielsen, A.M. (2012) Forskeres arbejde med oplevelser af børns tegninger som forskningsmetode, *Psyke og Logos*, 33(2), s. 343–360.
- Olwig, K.F. og E. Gulløv (2003) *Children's Places: Cross-Cultural Perspectives*. London: Routledge.
- Rudie, I. (1969/70) Household organization: adaptive process and restrictive form. A viewpoint on economic change. *Folk* 11 – 12, s. 185–200.
- Sanderud, J.R. og Gurholt, K.P. (2014) Barns nysgjerrige lek i natur: Utforskende dannelse. *Nordic Studies in Education*, 34(1), s. 3–20. Tilgjengelig fra: <https://www.idunn.no/doi/full/10.18261/ISSN1891-5949-2014-01-02>
- Sanderud, J.R.; Gurholt, K.P. og V.F. Moe (2019) Winter children: An ethnographic inspired study of children 'being-and-becoming' well-versed with snow and ice, *Sport, Education & Society*, 25(8), s. 960–971. Tilgjengelig fra: <https://doi.org/10.1080/13573322.2019.1678124>
- Sanger, M. (1997) Viewpoint: Sense of Place and Education, *The Journal of Environmental Education*, 29(1), s. 4–8.
- Solberg, A. (1987) Barn arbeider, hvorfor ser vi det ikke? *Sosiologi i dag*, 17(1), s. 25–39.
- Solberg, A. (1994) *Negotiating Childhood*. Doktorgradsavhandling. Stockholm: Nordic Institute for Studies in Urban and Regional Planning.
- Stokke, A. (2012) Barnehagers mulighetsfelt for fysisk aktivitet, i Rønbeck, A.E. og Germeten, S. (red.) *Inspirert av Foucault. Diskusjoner om nyere pedagogisk empiri*. Bergen: Fagbokforlaget, s. 200–217.
- Store norske leksikon (2022) *Læreplaner i Norge*. Tilgjengelig fra: (<https://snl.no/naturfag>) (lest 21.4.2022).
- Thuen, T. (red.) (2003) *Sted og tilhørighet*. Bergen: Program for kulturstudier, Norges forskningsråd Høyskoleforlaget.
- Tordsson, B. og Vale, L.S.R. (2013) *Barn, unge og natur – en studie og drøftelse av faglitteratur*. (HiT Rapport nr. 1.). Porsgrunn: Høgskolen i Telemark. Tilgjengelig fra: <http://hdl.handle.net/11250/2439141>
- Voss, L.S. (1997) Teasing, Disputing, and Playing: Cross-Gender Interactions and Space Utilization among First and Third Graders, *Gender and Society*, 11(2), s. 238–256. Tilgjengelig fra: <https://doi.org/10.1177/089124397011002006>
- Wadel, C. (1980) Lokalsamfunn, hushold og bedrift: Noen næringspolitiske koordineringsproblemer i kyst-Norge, i Høst, I.L. og Wadel, C. (red.) *Fiske og lokalsamfunn*. Universitetsforlaget, Tromsø, s. 311–343.

Forfatterpresentasjon

Siri Gerrard har lang erfaring i forskning om kjønn, fiskerier og fiskevær, primært i Nord-Norge, men også i andre land og regioner. Bidragene hennes har resultert i artikler, bøker samt media-bidrag. Hun har vært knyttet til UiT Norges arktiske universitet som student og ansatt siden 1972; nå som professor emerita ved Senter for kvinne- og kjønnsforskning og Institutt for samfunnsvitenskap. Hun har også gjennom årene deltatt i en rekke nasjonale og internasjonale prosjekter og forskningsnettverk. E-post: siri.gerrard@uit.no